

УДК 725.1:614.21]:94(477.64)

Сигида Г. А.¹, Коломоець К. П.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БАД-534 НУ «Запорізька політехніка»

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ БУДІВЛІ (ПОЛОГОВИЙ ПРИТУЛОК Г. БЕРА)

Об'єктом нашого дослідження став будинок цікавої й точно старої архітектури. Наше місто, на жаль, не може похвалитися великою кількістю видатних архітектурних споруд, а тут таке. На розі вулиць Покровської та Св. Миколая вас зустрічає будівля виконана у формах пізнього модерну, побудованих на стилізації романо-готичної архітектурної спадщини. Акцентними елементами є сходові клітини із трьома вертикальними смугами скління. Її композиційну роль підкреслено підвищеними трапецієподібними щипцями зі стилізованими волютами та круглими слуховими віконцями. Кутова частина будівлі прикрашена конусоподібним дахом із цибулеподібним куполом, фасади виконані з охристої цегли, облицьовані гранітом. Вікна різної форми: на першому поверсі – аркові, на другому – прямокутні. Декоративними елементами виступають ліпні гірлянди, вінки, керамічна плитка. Вестибюль і сходи викладені метлаською плиткою з орнаментом, огорожі сходів прикрашені характерними елементами стилю модерн. Звідкіля таке диво?

Міський пологовий будинок № 1 був зведений у 1911 – 1912 роках. І тут до історії будівлі доєднається історія родини. Спочатку будівля призначалася для приватної лікарні, заснованої лікарем Генріхом Бером. Генріх-Бернгард Бер народився 10 вересня 1862 року в родині німецьких колоністів Криму, вихідців із кантону Цюрих. Закінчив Сімферопольську гімназію, отримавши диплом повітового лікаря, займався лікувальною практикою в Аблеші. У 1902 році переїхав до Олександрівська, де відкрив приватну медичну практику, орендуючи приміщення. У 1910 році отримав дозвіл від Катеринославського губернського правління на будівництво приватної лікарні. У 1911 році міська управа Олександрівська затвердила проєкт будівництва. Для фінансування будівництва Г. Бер узяв позику в Харківському земельному банку. Лікарня Бера мала хірургічне, офтальмологічне та пологове відділення. У будівлі розташовувалися медичні кабінети, а також житлові приміщення для родини Бера.

Пологовий притулок надавав соціальні місця: до п'яти породіль могли отримати медичну допомогу безкоштовно. До послуг входили догляд, забезпечення білизною, перев'язувальними матеріалами та ліками за потреби. Фінансування частково надходило з міської казни, а сам Бер отримував за свою роботу приблизно 1000 рублів на рік. Одружився лікар досить пізно – у віці 40 – 45 років. Його дружиною стала прибалтійська німкеня Вільгельміна-Марія-Софія Гансен, яка була акушеркою і мала доньку від першого шлюбу. Генріх удочерив її доньку, а згодом у подружжя народилися ще троє синів і дві доньки. І доля родини пройшла лихоліття історії країни. У 1918 році, під час революції, Бер був змушений продати ділянку. Новими власниками будівлі стали підприємці єврейського походження. Під час Громадянської війни брати Бера емігрували та закликали його поїхати разом із ними, але він відмовився, заявивши, що не покине Росію. У роки Першої світової війни лікарня Бера фактично перетворилася на госпіталь, яким опікувалася менонітська громада з Шенвізе. Після приходу радянської влади Бер переїхав до Криму, де працював у міському відділі охорони здоров'я. У Криму лютувала епідемія туберкульозу, з якою він боровся разом із колегами, але сам заразився і швидко помер. Місце його поховання невідоме. Його дружина Вільгельміна похована на Старому кладовищі в Сімферополі. Доля дітей склалася трагічно: двоє синів зникли під час Громадянської війни, третій був заарештований співробітниками НКВС і загинув після допитів і катувань. Прийомна донька Аліса була заслана на Соловки, де й загинула. Одна з рідних доньок у 1941 році була депортована до Казахстану. Ще одна донька з п'ятирічною онукою Бера була вивезена до Німеччини у табір для переміщених осіб, а потім заслана на лісозаготівлі у Вологодську область.

21 травня 2019 року онука Г. Бера, Людмила Іванівна Носова, приїхала до Запоріжжя, щоб відкрити меморіальну дошку на честь свого діда. Вона привезла понад 50 артефактів, пов'язаних з історією родини та діяльністю її діда. Багато епізодів історії Запоріжжя пов'язані з діяльністю німецьких переселенців. От і лікарня Бера – одна з найкращих будівель міста у стилі північного модерну до сьогодні радує око сучасників своєю неповторністю.

Так складно переплітаються історії людей, родин, будівель, вулиць і утворюють літопис міста і країни в цілому.